

Uvodnik urednika

Amar Imamović

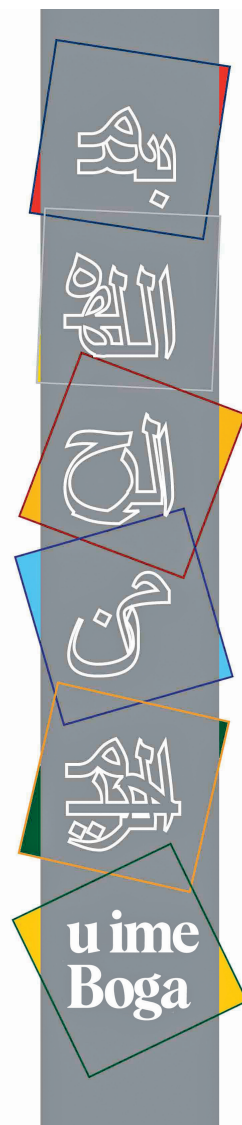
Već duži period bavili smo se mišlju da jedan broj *Žive baštine* posvetimo položaju umjetnosti u islamu. I pored toga što je ova tema po sebi vrlo zanimljiva i plijeni pažnju, ali je vrlo malo obrađena kod nas. Namjera nam je da radovi priređeni za ovaj broj časopisa popune tu prazninu i da budu osnova za daljnja istraživanja.

Muhammed, s.a.v.a., je rekao: “Bog je lijep i voli ljepotu.” Prema irfanskome učenju ovaj i svi drugi viši svjetovi samo su manifestacije Božijih svojstava i imena, a mi smo potpuno uronjeni i u prisustvu ljepote. U takvom okruženju čovjek koji želi svjedočiti Boga ne može a da to ne bude putem umjetnosti. Umjetnost nastoji da ovom svijetu podari svetost i sliku budućeg svijeta, s jedne strane, i da uzvišenim nebeskim idejama podari privlačnu ljepotu koja je u funkciji odražavanja tih ideja, s druge strane. Uzvišeni Bog nije slučajno Svoju riječ, to jest Kur'an, objavio u najljepšem govoru. Tako je čovjek, koji se našao privučen ljepotom Božijeg govora i Njegovim svekolikim stvaranjem, nastojao svim svojim djelatnostima posvećenih Njemu da podari ljepotu i da i kroz taj čin slavi i veliča Boga.

Očekivano ovaj broj časopisa otvaramo radom uvodom u filozofiju umjetnosti koji se bavi suštinom umjetnosti i njenim teorijskim i filozofskim postavkama ali u pogledu islamskih mislilaca. Ponekad se ovi teorijski principi nazivaju metafizičkim principima umjetnosti i pritom treba imati na umu da metafizika ovdje ima opće značenje i da nema nikakve veze sa teologijom.

Drugi rad “Islamska umjetnost – himna peru, tinti i knjizi” potpisuje akademik Rešid Hafizović u kojem on razviđa ontološke i kosmičke osnove islamske umjetnosti. Ishodišta islamske umjetnosti vidi u emanaciji Božijih imena i svojstava čije tragove vidi razasutim u diljem muslimanskog svijeta. Svi aspekti islamske umjetnosti izvedeni su iz srca islamske religije, a ova iz suštine kur'anskoga Teksta. Stoga islamska umjetnost s pravom biva oslovljena “svetom umjetnošću”, jer svaki njen aspekt zrcali jasne znakove koji kazuju o Božijoj sveudiljnoj Prisutnosti i podsjećaju nas na nju. Osim toga, univerzalna poruka islamske umjetnosti kao “svete umjetnosti” *par excellence* svoje izvorište istodobno ima u osjetilnom i nadosjetilnom ili metafizičkom poretku stvari.

U nastavku Rejhan Parišan i Muhammed Ali Abadi u radu “Razumijevanje koncepta sakralne umjetnosti i načela vrednovanja sakralnih umjetničkih djela” bave se pitanjem koje umjetničko djelo se može smatrati zbiljskim mjestom očitovanja duhovnosti i svetosti, a zatim i pitanjem po kojim se načelima takva djela mogu vrednovati. Prvi dio ovog rada

posvećen je općoj analizi umjetnosti koje su u korelaciji s vjerom, a u nastavku rada kratko su pojašnjeni utjecajni faktori u ovoj umjetnosti, kakvi su položaj umjetnika kao stvaraoca djela (ili kao posrednika u stvaranju) te proces uobličavanja djela. U konačnici, analizirana je uloga, a zatim i krajnji ciljevi i stvaralački akt sakralne umjetnosti u shvaćanjima mislioca.

Četvrti rad “Preispitivanje elemenata filozofije umjetnosti zasnovane na principima Mulla Sadrine filozofije”, autor Zuhejr Ensarijan, što se da shvatiti i iz samog naslova, pokušava istraživanjem nove filozofske kategorije, a to je filozofija umjetnosti i estetike, u filozofskom sistemu Mulla Sadre poduzeti novi korak u odgovaranju na savremena filozofska pitanja i prezentirati metodu za rekonstrukciju misli islamskih filozofa u savremenim područjima filozofije.

Profesor Haris Dervišević radom “U traganju za ljepotom: promišljanja o islamskoj umjetnosti Nusreta Isanovića” nastoji sažeto predstaviti ključne aspekte Isanovićevog razmišljanja o islamskoj umjetnosti. Kao filozof, Isanović je stasavao primarno na tekstovima i mišljenju zapadnoevropske filozofije, što je primjetno kroz metodologiju kojom se služi, dok je s druge strane njegov diskurs i interes vezan za svijet islama, što je očigledno kroz jezik i zaključke koje izvodi. Njegov naučni rad integrira tradicionalnu islamsku misao s naučnom aparaturom Zapada, otvarajući prostor za interdisciplinarni pristup proučavanju islamske umjetnosti. On naglašava važnost tumačenja islamske umjetnosti kroz duhovnost, istražujući simboliku, dublje značenje i kontekst iz kojeg proizlaze djela islamske umjetnosti.

Cilj rada “Principi kritike umjetnosti sa fokusom na autora u Rumijevoj *Mesnevi*” je analizirati stihove iz *Mesnevice* koji na neki način tretiraju pitanje kritike umjetnosti. Temama iz područja kritike umjetnosti, filozofije umjetnosti i estetike umjetnosti najviše su se bavili zapadni autori. Međutim, u nekim klasičnim iranskim djelima moguće je pronaći tekstove koji se bave umjetničkim djelima, umjetnicima i konzumentima umjetnosti. Jedno od takvih djela je *Mesnevi*ja Dželaluddina Rumija. Rezultati do kojih se došlo u ovom radu pokazuju da tokom kreiranja umjetničkog djela, autor s tekstom komunicira i na unutarnjoj i na vanjskoj razini. U prvoj fazi primanja inspiracije on priprema svoj um i svoje srce kako bi percipirao umjetničke slike, a u drugoj fazi stvaranja djela mora se upoznati s materijom i sa specifičnim ciljevima umjetnosti. Umjetnik treba da bude kreativan i inventivan, odnosno mora da bude originalan i ne smije druge kopirati.

Šahrām Pāzukī u radu “Uvodne naznake o gnostičkim temeljima umjetnosti i ljepote u islamu s osvrtom na *Mesnevi*ju” ukazuje na razliku poimanja ljepote i umjetnost u islamskom mišljenju od onoga što se od 18. stoljeća na Zapadu uobičajilo pod nazivom “estetika”. Temelji umjetnosti i ljepote u islamu su potpuno gnostički i slijede duhovno gledište muslimana u odnosu na zbilju, egzistenciju, čovjeka i svijet. Stoga se mogu pojmiti jedino ulaskom u sferu islamske gnoze i pronicanjem u njezinu suštinu. Najvažniji stupovi ovih kategorija su: Božija ljepota, ozrcaljenje, stupanj *ihāsāna*, poređenje i stupanj nepostojanja i neumjetnost. Jedno od najvažnijih gnostičkih djela u kojem se, kako sažeto tako i podrobno, gotovo u potpunosti ukazuje na sve rečene komponente je *Mesnevi*ja.

Shaofi Qowayder u radu “Estetika u sufijskoj poeziji – Imaginacija i simbolika kod Ibn Arebija i Mansura ibn Al-Halladža” prvo nudi više definicija shvatanja imaginacije i ustvrđuje da je imaginacija u arapsko-islamskoj baštini usko povezana sa mnogim filozofskim, teološko-skolastičkim, sociološkim temama, tako da je teško iz iste perspektive dati jedan misaoni obrazac koji bi bio sveobuhvatan. U nastavku rada nastoji dati odgovor na pitanje: kako su sufije percipirale imaginaciju? Na koji su to način Al-Hallaj i Ibn Arebi u svom duhovnom iskustvu sufijske estetike, a naročito poezije, koristili ovaj potencijal i moć?

Halladžov smisao za estetikom kroz imaginaciju odlikovao se *wahdeti šubudom* (osvjedočenje jedinstva), sjedinjenjem, stapanjem. Koristeći se stvaralačkom imaginacijom Halladž se uspinje ka većim zbiljama od pojavnog svijeta pa sve do Svijeta Duha, gdje ostvaruje iskustvo iščezavanja u Istini (fenā) i sufijsko iskustvo lijepog. Ibn Arebija, slično Halladžu, za

stvaralačku imaginaciju kaže da je uzrok otkrovenju (al-keshf) i obznanjenju (az-zuhur). Stoga je Allah podario čovjeku stvaralačku imaginaciju kao svjetlost-vodilju kojom sebi može oslikati sve što postoji. Prema Ibn Arebiju stvaralačka imaginacija je moć stvaranja i otkrivanja koja se uznosi u jedan veći svijet, te kroz moć ove imaginacije doseže se teško shvatljiva zbilja.

Faršad Ferešte Hekmat u radu "Analiza refleksije Rumijevih kodova i imaginarnih slika u filmu *Velika riba* (Big Fish) pomoću teorije intertekstualnosti" analizira kako film kao vizualni i auditivni tekst posuđuje kodove iz književnih tekstova. Narativi filma, kao i svaki drugi tekst, uvijek se temelje na prethodnim narativima. Nijedan novi narativ ne može se stvoriti na velikom platnu bez korištenja prethodnih narativa. Prema autoru, mistične i mitološke misli i ideje Istoka, posebno simboli i koncepti koji se nalaze u pjesmama *Diwani Šemsa* i Rumijevoj *Mesnevi*, razmatrane su u pretekstu filma *Big Fish*, a prije njega u romana *Big Fish* Daniela Valancea, na kojem se temelji Burtonov film.

Rad "Ilustracije izabranih priča iz Mesnevi" Esme Mrahorović predstavlja projekt u obliku ilustracija i animacija, pružajući introspekciju u tajanstveni i alegorijski svijet klasičnih priča iz *Mesnevi*. Ovaj se projekt ističe sposobnošću da putem vizualnih i zvučnih elemenata stvori atmosferu koja sublimira suštinu samih narativa.

Ovaj broj časopisa zaključujemo kratkim radom profesora Seada Šemsovića u kojem on nudi na uvid zanimljiv dokument, to jest *Statut ceha slikara* iz Herata iz 16. stoljeća, koji se pripisuje Imamu Džaferu Sadiku. U prvo dijelu ovog statuta opisuje se nastanku slikarstva u islamu i o ulozi meleka Džibraila u tom činu. A u drugom dijelu govori se o obavezama slikara. Statut je pronađen u rukopisnoj ostavštini jednog od utemeljitelja bošnjačkog i bosanskohercegovačkog modernog slikarstva Behaudina Selmanovića (1915-1972).

Imamović Amar

Svi radovi časopisa *Živa baština* dostupni su na zvaničnoj stranici Fondacije "Baština duhovnosti". Radi što boljeg uvida i korištenja svih do sada objavljenih radova, priredili smo više tematskih pretraživača, koji umnogome olakšavaju rad istraživaču. Osim općeg pretraživača u koji se upisuje željeni pojam, postoje i već priređene pretrage po autoru, kategorijama, brojevima časopisa i ključnim riječima. Također, prilikom otvaranja bilo kojeg rada, stranica automatski nudi srodne radove, koji bi mogli zanimati istraživača.

Živa baština

Časopis za filozofiju i gnozu

Glavni i odgovorni urednik Amar Imamović

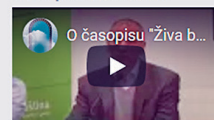
Uredništvo Amina Šiljak-Jesenković, Ababs Ali, Ahmed Vaezi, Elvir Musić, Kijan Korjenić, Mensur Valjevac, Mubina Moker, Sead Šemsović, Sedad Dizdarević

Politika časopisa | About a Journal "Living Heritage" end publisher

Časopis se nalazi u bazi podataka CEEOL

Časopis se nalazi u Registru domaćih publikacija Univerziteta u Tuzli koji se smatraju relevantnim za izbor u naučno-nastavna zvanja na Univerzitetu u Tuzli

O časopisu "Živa baština"

akademik Rešid Hafizović, dr.
Elvir Musić, dr. Mubina Moker

Q Pretraga ...

Autori

Kategorije

Brojevi časopisa

Ključne riječi